

CSIKI LÁSZLÓ

Mámá Klára

(IRODALMI FORGATÓKÖNYV)

1. kép

UDVAR, REGGEL

Szeptember eleji, párás kora reggel egy erdélyi, hegyvidéki faluban. L-alakú, oszlopos tornácú, hajdani kúria udvara. Az aszfaltos úttól, melynek túloldalán tarló nyújtózik, alacsony kőkerítés választja el. A tágas bejáratnál hiányoznak a kapuszárnyak, de az egyik oszlop áll még; mögötte félig töltött krumpolis zsák látható.

Az udvaron a nehéz munkagépek keréknyomait felverte már a fű.

Maga az épület éveken át a tsz székháza volt: lelakták és sorsára hagyták. Homlokzatán sejlik még a félköríves felirat: PRIETENIE – BARÁTSÁG TSZ. Tölcséres hangszóró is díszelg rajta.

Az udvart, a kúriával átellenben, furcsán elkerített telken álló, vakolatlan téglaház zárja le bal felől; egyik ablaka erre néz.

Hátul nyitott fészer terpeszkedik, végében, rá merőlegesen pajta, jelenleg számár-istálló. A töredezett cseréptető alatt munkagépek roncsai, rozsdálló motorháztetők, vasak, szalmatörek. Mindent belep a tyúkürülék. Négy szárnyas gubbaszt a romokon.

A fészer mögött, a megereszkedett drótkerítésen túl, dombra kapó kert: többnyire felmagzott kóro, néhány satnya szilvafa, köztük egy kis megművelt zöldséges ágyás.

A sarokszobából fiatal, szőke nő lép ki a tornácra: Klára. Bő pulóvert, farmer-nadrágot, kitaposott sportcipőt visel. Szép, ártatlan, de kemény, feszült az arca.

Az egyik oszlop mögött tápot merít egy sárga műanyag tálba, az udvar közepén a szétvágott traktorabroncsokból szerkesztett itatóvályúból vizet mer hozzá, megkeveri, és a tyúkoknak viszi. Beszél is hozzájuk, a magányos és makacs nők módján.

KLÁRA: Kucu! Kucu-kucu.

A szomszédos téglaház ablakából indulatosan rákiált a már régebben leskelődő Böbe bába: ötvenes, testes asszony, apró csigákba dauerolt hajjal.

BÖBE BÁBA: Nem kucu-kucu, hanem pi-pi-pi, tanító néni, lelkem!

KLÁRA: Kucu-kucu-kucu! Ad nektek enni a mama.

BÖBE BÁBA: Görbét tojnak ezek magának, tanító néni, meglássa.

Klára a tyúkoknál hagyja a sárga tálat, megmossa kezét, arcát az itatóvályúban, tápot szór egy hádogödörbe, vizet tölt, majd csikokra hasogatott újságpapírt is kever hozzá. Kinyitja a pajta ajtaját, kivzeti a szamarat a vödörböz. Különösen barátságosan beszél hozzá, részben franciául.

KLÁRA: Jó reggel, Kiki. Hogy aludtál lábon, mon petit? Tu sais bien?

BÖBE BÁBA: Mér' mondja neki, hogy Kiki, tanító néni? Hurkának hívja az egész falu. Hurkába kellett volna ezt tölteni, azért vette meg a tantestület. De aztán jött a forradalom, vagy mi a franc. Cseszhetjük.

Klára ügyet sem vet a szomszédasszonyra, inkább a csacsinak beszél.

KLÁRA: Il' pleur dans mon coeur, Kiki. (Esik az eső a szívemben, Kiki.) Egyél, kicsim. Megnézem addig a medvémet. Ilyenkor szokott jönni, tudod.

Felmegy a tornácra, onnan, a magasból figyeli a kert végét, a dombtetőt. Reszketnek fenn a kórók, cserjék, mintha valóban nagytestű állat járna arra.

Böbe bába dühös, amiért nem kap választ, kárörvendve kiabál.

BÖBE BÁBA: Ejsze meglőtte az éjjel a Sanyi mérnök úr. Nem mint a Csau. Annak pedig még be is etették a medvéket. A Sanyi itt a férfi, tanító néni. Bánhatja maga, hogy felesége van neki.

Klára csilódottan, amiért nem látta ma reggel a medvét, visszamegy a szamarához, megcsókolja a pofáját.

KLÁRA: Silence, mon petit! Maradj magadnak.

2. kép

UDVAR

Károly bá, nyolcvan körüli falusi ember érkezik az utca felől, két összehorított mélytányérral a kezében. A kapuozlop mellett felfigyel a fél zsák krumplira, viszi is befelé, és boldogan kiált.

KÁROLY BÁ: Báróné, szívem! Megint hoztak. Tudják még ezek, hogy jár, ami jár az uraságnak. De csak az öregebbje.

Klára derűsen fogadja a másik szomszédot.

KLÁRA: Tegye be a tornácra, Károly bácsi.

KÁROLY BÁ: A picébe kéne. Pityóka ez!

KLÁRA: Annak még nem adták ide a kulcsát. Tudja mit mondok én, Karcsi bácsi? Le van szarva a kollektív-elnök.

KÁROLY BÁ: Maga ne mondjon ilyent, báróné. Nem áll jól.

KLÁRA: Akkor kapja be!

Az öreg, restelkedve bár, de megereszt egy tréfásnak szánt tanácsot.

KÁROLY BÁ: Férfi kéne ide, báróné. Nem bírja ezt maga egyedül. Még a feleségem szerint sem.

KLÁRA: Dobrudzsában is én, egyedül csináltam mindent a szüleimnek.

Az öreg Klára felé nyújtja az egymásra borított tányérokat.

KÁROLY BÁ: Az asszony küldi. Hurka. Maga örökké csak olyan gezemicét eszik. Nem én mondtam...

A szomszédasszony közbekiált.

BÖBE BÁBA: Adjatok oda mindent! Mikor nektek sincsen.

Károly bá a bábához fordul, kioktatólag és némi méltósággal.

KÁROLY BÁ: Klárikának – a bárónénak – ehhez jussa van. Megkapta a régi birtokot. Törvény szerint. Mégpedig hivatalosan.

BÖBE BÁBA: Másfél éve itt sündörög, mintha tanítónő volna...

KÁROLY BÁ: Az öreg báró építette az iskolát. Te is abba jártál. Úgy lettél bába. Angyalcsináló.

BÖBE BÁBA: Azt mondta, Moldovannak hívják. Tudta ez előre, hogy változik a világ, s olyankor ott kell neki lenni.

KÁROLY BÁ: Mert ha nem, megint szétlopkodnátok.

BÖBE BÁBA: Mi ezt a telket az urammal a kollektívától kaptuk. Hivatalosan.

KÁROLY BÁ: Mert az urad csicskása volt a mérnök úrnak.

BÖBE BÁBA: Most már a mi házunk is kéne a „bárónénak”, vagy mi a franc?! Medvét tartana benne, mi? Mert férfit nem tud.

3. kép

UDVAR

A kapun zöld Lada gépkocsi robog be, hirtelen fékez, mielőtt elütné a szamarat. Sándor, a tovatűnt tsz mérnöke vezeti: harmincas, jókötésű, ovális „angyalarccal”, nagy barna szemmel, feltűnően piros ajakkal. Vadászruhát visel, fűzős gumicsizmát. Mellette köpcös, kopaszodó, pozsgás, ötvenes férfi, fényes műanyag sportruhában, fekete lakkcipőben. Ő Kisnagy Gábor, a helyi vállalkozó. Mögötte nagykamasz fiú ül: Árpád; sötétebben öltözött, sápadt legény. Elsőnek pattan ki a kocsiból, és égő szemmel bámulja Klárát.

Sándor, amint kiszáll, éppen csak odaköszön Klárának, és kulcsait zörgetve egyenesen a zárt irodaajtónak tart, az épület középső része táján, miközben a szomszédaszony egyre szólongatja.

SÁNDOR: Szia, Kaláris. Hogy aludtál egyedül? Forró volt a lepedő?

BÖBE BÁBA: Mérnök úr! Mérnök úr, beszélünk kéne.

Sándor nem a megszólításra torpan meg: a mély keréknyomokat nézi az udvar földjén, némi melankóliával és öngúnnnyal.

SÁNDOR: Látod, Kaláris, mennyit jártam én ide, amíg te nem voltál...

KLÁRA: Most vendégségbe jössz?

Sándor dübösen nyitja az iroda ajtóját, és tűnik el mögötte.

Kisnagy Gábor közben kikászálódott a kocsiból, most egyenesen Klárához lép. Nem köszön. Alkudni jött, és alig bír az indulatával. Gunyoros; de otrombán.

KISNAGY GÁBOR: Na, báróné, méltóságos kisasszonyka, meggondolta magát? Úgysem tud mihez kezdeni vele...

Észreveszi Károly bát, és előbb rá, majd a fiára ripakodik.

KISNAGY GÁBOR: Bőg otthon éhen a tehén, Karcsi bácsi. Vessen neki valamit. Te meg mit mutogatod itt magad? Ganyézd ki a számáristállót, arra még jó vagy. Ugyis mindennap itt lógsz.

Károly bá egy intéssel elköszön Klárától, és hazaindul. A legény dacosan leül a tornáclépcsőre. Klára ismét a csacsit dédelgeti, csak ahhoz intézi a szavait, ha beszél egyáltalán.

KLÁRA: Tanulj meg valamit, Kiki. Sose engedj be ilyent a házádba. A paraszt maradjon az udvaron.

KISNAGY GÁBOR: Bárónő, adtam én magának egy éjjeliszekrényt? Adtam. Márványlaposat. Még tanítóné korában. Adtam slagot, hogy kimossa innen a kollektív szemetét, amikor báróné lett hirtelen? Adtam. Most meg azt mondom: tisztességes árat adok ezért az egész hóbelevancért, földért, házért, a többiért. Még a saját slagomat, éjjeliszekrényemet is megveszem megint. Maga meg elmehet oda, ahonnan jött. Urizálhat, lesz miből.

KLÁRA: Kiki, ez a te örökséged. Az otthonod. Ne hagyd.

KISNAGY GÁBOR: Minek nekünk most a bárók? Akkor se voltak itt, amikor a nehezét csináltuk: a kollektívet, az államosítást meg az egész nyomorúságot. Mert mi csináltuk. Most meg a bárók beleülnének a készbe...

Klára Kisnagy Árpádhoz fordul, s ezzel kijátssza az apja ellen.

KLÁRA: Árpikám, vigyáznál Kikire, amíg bemegyek? Magánterületen vagy! Árpád a számár mellé áll, szembe az apjával; Klára az irodába indul, ahová nem juthatott be eddig, pedig a sajátja. Böbe bába újra közbekiált.

BÖBE BÁBA: Hát most vagy elkapja a mérnök urat, vagy nem...

Ekkor váratlanul megszólal az épület falára szerelt hangszóró; éppenséggel Kisnagy Gábor otthonából, a hajdani moziból közvetíti a hangot. Klára beszél, igencsak ki-mérten.

KLÁRA HANGJA: Kedves falusfeleim! Tisztelettel kérek mindenkit, aki elő-deim elhurcolása után otthonunkból, a kúriából bútort, háztartási vagy gazdasági eszközt, egyéb holmit elvitt, származtassa vissza azokat a jogos örökösnek. Köszönöm, hogy a nehéz időkben megőriztek számomra mindent.

Kisnagy Gábor döbbsen, nekiörösödve förmed a fiára.

KISNAGY GÁBOR: Honnan jön a hang? A moziból, mi? Enyém a mozi meg az egész berendezés. Te intézted, te nyalsz be a nőknek?

Dühében nagyot csap a számárra.

KISNAGY ÁRPÁD: Engem üssön, ne az ártatlan állatot. De fél, ugye? Mert én visszaütnék.

BÖBE BÁBA: Megőrizték? Tiszta csupa becsületből... Még vissza is hozzák?...

4. kép

AZ IRODÁBAN

Az iroda: a kúria legnagyobb szobája, stukkódíszes, ám feltáskásodott mennyezet-tel, falakkal, telezsúfolva a felszámolt tsz irodabútorai-val, legfőképpen terjedelmes iratszekrényekkel, melyek a fényt is elfogják. Az egymásra torlódott asztalok, szekrények mögött termelésre serkentő, illetve pártdícsőséget, főtikári nagyságot hirdető falragaszok. Köztük, a falba vakolva egy kőtábla, a nemesi család címerével, kiolvashatatlan neveivel.

Sándor éppen az egyik fiókból szedi ki az iratgyűjtőket, lapozgatja a papírokat, néhányat vadászmellényébe rejt, amikor belép Klára.

A nő előbb az addig nem látott termet veszi szemügyre. Sándorral szemben, nyilván régebbi érzelmi okokból kemény vagy ironikus.

KLÁRA: Mától itt fogok ebédelni. A kulcsokat!

SÁNDOR: Ne báróskodj, Kaláris. Nem áll jól neked.

KLÁRA: Most én jövök, Sanyus, nektek már kuss! Add ide a kulcsokat.

SÁNDOR: Ezek hivatalos iratok. A gazdaságé.

KLÁRA: Ez az én házam!

Sándor eltereli a szót a hivatali ügyről, egyúttal magukról, kettejükéről akar beszélni.

SÁNDOR: Nem voltál itt, Klári, nem tudhatod...

KLÁRA: Ugyanaz az ország. Éppen csak nem veletek voltam. Magamra voltam.

Sándor érzelmesen kérdez.

SÁNDOR: Hol voltál? Itt kellett volna, hogy legyél... velünk. Hiányoztál.

KLÁRA: Hagyjad. Megvan neked, aki kell.

Sándor a nyilván feleségére tett célzás miatt dühbe gurul.

SÁNDOR: Egyszer csak idejöttél, szerény kis tanítónőcskének. Éppen ide. Olyan volt a nézésed, a milicista is berendelt, hogy megmagyarázd. Meg olyan voltál, nagy szerényen, hogy még ő is meg akart kúrni.

KLÁRA: És én neki is azt mondtam: nem értem ezt a nyelvet. *(Kuncog)* Fel is jelentett, hogy egy ilyenre bízzák az ifjúság nevelését. Aki még az állam nyelvét sem ismeri. Semmim nem volt, láthatod.

SÁNDOR: De már akkor kiváltottad a szamarat. Miért? Mire készültél? Egybedolgozta volna a tantestület egy fél disznóval, szaláminak... ezért vették. Miért hagytad, hogy előbb röhögjenek rajtad, aztán megszánjanak, most meg hajlongjanak előtted? Miért jöttél? Ki vagy te? Mert hogy nem nő, az biztos. Legfennebb bárónő lehetnél...

KLÁRA: Azt mondják, te már az összes fehérnépet lefektetted itt.

SÁNDOR: És havonta egyszer berúgok, megverek egy parasztot. Csak hogy tudják, ki az úr. Hogy nem szállt ki belőlem minden erő.

KLÁRA: Tartsd is meg magadnak. Meg a feleségednek.

Sándor közelebb lép a nőhöz, előrenyújtott karjában legalább annyi a szerelmes, mint a dühös indulat. Klára kiált.

KLÁRA: Árpi!

Kisnagy Árpád azonnyomban ott terem, villog a szeme.

KLÁRA: Szét kellene tolni ezeket a bútorokat. Itt akarok ebédelni. A mérnök úr majd segít.

Hármasban tologatják szélre a bútorokat: a kacéran dühös Klára, a csalódottan dühös Sándor és a mindenre dühös Árpád. Sándor egy idő után nem bírja tovább szólanul.

SÁNDOR: Az enyém lehetett volna minden. Elintézhettem volna. Akkor aztán a bárónő jön éh hozzám, nem én a bárónőhöz.

KISNAGY ÁRPÁD: Sanyi bá! Lehetne azért egy kis tisztelettel...

SÁNDOR: Egy bárónőnek is csak két lába van, és kilenc testnyílása, öcsi!

5. kép

AZ IRODÁBAN

Klára ebédhez teríti az asztalt a túlzásúfolt teremben. Az abrosz csipkés, de kopott és pecsétes, a díszes tányérok felemásak; az ezüstvilla, kés mellett alumíniumkanál.

Klára gondosan kirúzsozza a száját, lehúzza vállán a blúzt: előkelő próbál lenni és ünnepélyes. A burkát, amit Károly bá hozott, maga elé igazítja a tálon, vág belőle. Félhangosan mondja az asztali áldást, szertartásos.

Mielőtt enni kezdene, kopognak az ajtón vagy a tornác párkányán. Klára ajtót nyit, kilép. Az udvaron, lent héttagú küldöttség várja. Többnyire idős emberek, szűk, sötét öltönyben. Köztük egy világosabban öltözött, szakállas férfi, Klára volt tanár-kollégája: Benedek, a vezérszónok. Feszülten, ám felkészülten mondja el kis beszédét, noha a nő előbb értetlenkedik, vagy tréfára gyanakszik, rá is kérdez.

KLÁRA: Szombat van, Benedek, vagy mi?

BENEDEK: Tisztelt bárónő! Kis falunk nevében jöttünk el köszönteni egy ősi birtok és egyben az ősi erények örökösét. Nehéz évtizedek után vagyunk, a diktatúra és a nemzetiségi elnyomatás keserveit szenvedtük meg mindahányan. Népünk most nehezen talál magára a szabadságban. Nem csupán a szegénység, hanem az erkölcsi romlás is sújtja. De még a felejtés is. Múlik a régi idők, erények emlékezete, vagy erőszakosan törölték ki a tudatból. Annál nagyobb szükségünk van tehát a példára, mindazokra, akikre felnézhetünk, akik után igazodhatunk, akikhez kötődhetünk. Belátjuk, hogy nagy felelősséget vesz magára az, akire vágyainkat ráruházzuk. De engedtessek meg nekem, hogy mint volt tanár-kollégája, személyes emlékeim alapján felidézzem odaadását, lelkesedését és felelősségteljes munkáját az iskolában annak az oktatónak, akinek most majd egy egész közösség tanítójává kell válnia.

EGY HANG: A fő, hogy ne adja ennek a Kisnagy Gábornak a kezére a földeket. Jobbak vagyunk mi annál.

MÁSIK HANG: Megfizetjük mi is, ha muszáj, s ha nem lehet törvényesen.

Benedek leinti a közbeszólókat. Klára viszont időközben őszintén meghatódott a szónoklattól.

BENEDEK: Mi itt, a világtól elzártan is, többségben magyarok vagyunk. És éppen magyarságunk megerősítését várjuk el attól, akinek módja van benne.

Az egyik idősebb férfi, mielőtt távoznának, a tornác küszöbére tesz egy kis csomagot. Rendre majd minden küldöttségi tagtól előkerül ilyen, restelkedve lerakják ajándékukat.

EGY HANG: Aztán ne tessék megfélemlkezni rólunk a bárónénak.

6. kép

KLÁRA KIS SZOBÁJA, ALKONYATKOR

Megmentett, megszerzett apró holmikkal telezsúfolt kis helyiség: a tárgyak már-már ráomlanak tulajdonosukra. Tégelyek, poharak, apró tükrök – és azokban újabb kacsatok képe. A viaszkosvászonnal takart asztalon savanyúságos üvegek, konzervdobozok: a köznap élet kellékei; egy villanyrezsó. Konyhaszéken zománcos lavór. A szekrény oldalán avított ruhák lógnak vállfákon, tetején bomlott korcú könyvek.

Klára a vetetlen ágyon fekszik, egy szétnyitott hálózsákon, ruhástól. A szeme nyitva, két keze az ágyékán. Nagyon egyedül van a félhomályban. Hangosan mondja a Miatyánkot, miközben magát simogatja.

7. kép

UDVAR, REGGEL

Borús, nedves, kékes árnyak közé lép ki Klára a szobájából.

Böbe bába leshelyén áll az ablakában.

Az udvar tele egymásra halmozott bútorokkal. Leszakadt ajtójú, intarziás szekrények, fióktalan komódok, kimarjult lábú taburettek, félvak tükrök, más kacsatok torlódnak, némelyiken tyúkürülék nyoma. A háztartási eszközök, hurkatöltők, lábasok, csorba tányérok szanaszét a gyér gyepen. Egy kandalló virágmintás csempéi kupacban. Egy kocsikerék, egy járom. A gyűrt falvédők, egyéb szóttések nedvesen lógnak a bútorokon. Sebtében lepakolt lom ez, néhány darab nem is innen származik. Köztük egy újszerű gyümölcsfacsaró gép.

Klára szemrevételezi az örökségét. Tyúkról, számárról ma megfeledkezik. Meghatódik; nem a holmik állapotára, hanem érzelmi tartalmukra figyel. A szomszédaszony gúnyos hangja azonban megtöri az áhitatát.

BÖBE BÁBA: Na, visszahozták, amit „megőriztek” a bárónénak. De még többet is. Lerakták a szemetjüket.

Klára összeszed néhány apróságot, a tornác párkányára rakja, és reggeli szokása szerint a medvét keresi tekintetével.

BÖBE BÁBA: Ma reggel lekésté a mackóját. Éjjel járt itt, mint a latrok. Nyomot hagyott.

Klára felmarkolja a tornácra rakott holmikat, bemegy, szinte bemenekül a szobájába.

BÖBE BÁBA: Futsz te még tovább is...

8. kép

AZ ASZFALTOS ÚT

Ütött-kopott személygépkocsi áll meg a házagos kapunál. Sofőrje, egy apró, fekete ember kituszkol az útestre egy kislányt; ő maga nem száll ki, az ülésen áthajolva a csöppség vállára akaszt egy műbőr hátizsákot, vállon veregeti, már-már lökdösi, hadar is neki valamit, a ház felé mutogat, majd bevágja az ajtót, és elhajt.

Hatévesnek látszó, tömzsi kislány áll a kapuban. Szőke, széles arcú, nem igazán kedves, nem is igazán szép gyerek, az ijedtségtől már-már csúnyának látszik. Télire öltöztették; netán az örökölt vagy segélycsomagból származó ruhái nem fértek be a csomagjába, azért adta rá valaki az összeset. Hajában rikító, lila, nagy csatok.

A kislány egy idő után bátortalanul bennebb lépdel az idegen udvaron, végül a bútorhalmaz közepén egy ócska karszékre ül. Azonnyomban elalszik. Arca kisimul, megszépül. Kis kezét ő is az ágyékán tartja, akár az anyja, Klára.

Klára kijön a szobájából, a tyúkokat, a szamarat látná el. Későn veszi észre a gyereket, és alig-alig ismeri fel. Döbbsenten nézi, majd megérinti a szembéjét. Csöndes a hangja.

KLÁRA: Piroska...

A kislány félálomban is kimondja a neve román változatát.

PIROSKA: Paraschiva. Sînt Paraschiva Moldovan. Orfan de mama, din Dobrudja. [Paraschiva. Paraschiva Moldovan. Anyátlan árva, Dobrudzsából.] *Felpattan a szeme, és megszólítja anyját) Mama Clara...*

Klára ijedten néz körül, nem hallotta-e valaki a román szavakat.

KLÁRA: Úgy monddjad: anyu. Mától az én nyelvemen beszélsz! Gyere!

Meglehetősen durván talpra rángatja a kislányát, beviszi a házba, csomagostól.

BÖBE BÁBA: Mennyből az angyal!

9. kép

KLÁRA SZOBÁJA

Otthonában, mások tekintete elől rejtve Klára másképp viselkedik a gyerekével: dédelgeti. De itt is csak magyarul beszél hozzá, az pedig nem érti ezt a nyelvet.

KLÁRA: Tisztába teszlek. Örvendsz? Megmosdatlak. Megnézlek. Messziről jöttél, ugye? Nagyon messziről, kis Piroska. Nagyon hirtelen. Nagyon rosszkor, Piroska. Dolgom lett volna még itt, ezekkel.

PIROSKA: Paraschiva, mama.

Klára elkezdi kibontani ruháiból a lányát.

KLÁRA: Rád adtak mindent, ugye? Mert azoknál a magyaroknál mindig tél van, zord az idő... Azért panaszkodnak. Minek települtek ide akkor, hát nem?

A kislány értetlenül bámul rá, majd újra megpróbálja megszólítani. Anyja azonban leginkább a saját sorsára, helyzetére figyel, saját gondolatmenetét követi konykukul.

PIROSKA: Mama!

KLÁRA: Csitt legyen! Te itt most Szapolyai Piroska vagy. Én meg Szapolyai Klára. Zápolyák vagyunk, kicsim. Osi magyar család... *(Váratlanul felkacag, de elég sírós a hangja.)* Ezek még azt sem tudják, hogy mi lett a Zápolyákkal. Pedig olyan büszkék a történelmükre! Főként a hősi halottaikra... Aludj. Aludj nyugodtan, mon petit. Én addig ellátom Kikit.

PIROSKA: Kiki? Cine e Kiki? [Ki az a Kiki?]

KLÁRA: Gyere, megmutatom. A tiéd lehet. Ez az én ajándékom.

A kislány semmit sem ért, azt sem, milyen öröm érte, de megy az anyja után.

10. kép

A SZAMÁRISTÁLLÓ AJTAJÁNÁL, MAJD ODABENT

A hajdani ol deszkaajtaja, meglepő módon, nyitva áll. Bent, a félhomályban a számár tépett, véres teteme sejlik. Klára ijedten hátralöki a lányát, és románul szól rá, hogy érte is.

KLÁRA: Du-te de aici, nu-i de tine. [Menj innen, ez nem neked való.]

A kislány rémülten hátrál. Klára bemegy kedvenc állatához, melléguggol, megsimogatja épen maradt fejét.

KLÁRA: Ki volt ez, Kiki? Ki tette? A medvém? Vagy Kisnagy Gábor? Szegénykém! Te ártatlan voltál. Új táskát csináltatok a bőrből, Piroskának. Van egy lányom, tudod. Lett.

11. kép

AZ UDVARON

Kisnagy Árpád az apróbb bútordarabokat, holmikát hordja be a fészer alá, kéretlenül.

KISNAGY ÁRPÁD: Eső lesz délutánra.

Klára rázúdítja dübét, fájdalmát, igazságtalanul.

KLÁRA: Hogy dögölne meg az egész Kisnagy família!

A tornác aljában Károly bá áll, egy kis piros fazékka a kezében.

KÁROLY BÁ: Jó reggelt, báróné. Ma fuszulykaleves van. Jut a kislánynak is.

KLÁRA: Micsoda nagylelkűség!

KÁROLY BÁ: Holnaptól maga főzzön neki, ha lehet. Nem én mondom; az asszony. Én hoznék még, amennyi eszem van...

Klára az öreget is megbántja saját keserűségével.

KLÁRA: Nekem nem kell maguktól semmi. Eddig is megvoltam magamnak, ezután is megleszek.

KÁROLY BÁ: Mostanig szerették itt magát, de... Kié ez a leányka, Klárrika?

KLÁRA: Na, kié? Az enyém meg az apjé.

KÁROLY BÁ: Hát ez az. Az apja... Meg ahonnan jött, ugyebár. A tányérokért, a fazekakért átjövök holnap.

Ez egyértelmű szakításnak hangzik, Károly bá szelíd modorában, Klára érzékeli is. Hozzá lép, férfimódra átöleli, arcához szorítja az arcát.

KLÁRA: Köszönöm, Károly bácsi. Ki-ki magának. Gyere, Piroska.

A kislány nem reagál a magyar névre: egy homályos tükör előtt illegeti magát. Klára egyre szölongatja, eredménytelenül. Károly bá és Kisnagy Árpád kissé szomorúan figyelik az erőlködését. Böbe baba is az ablakából, de ő kárörömmel.

BÖBE BABA: Beszélni se tud ez, ahogyan kell. Vagy süket. A nagy magyar nemes leánykája!

Klárából kitör az indulat, körbeforog a limlommal teli udvaron, és kiabál. Senki-nek-mindenkinek szól fájdalmas haragja, vallomása.

KLÁRA: Én idevalósi vagyok! Megmutatom én maguknak! Mire olyan büszkék? Csak amiért megmaradtak? Megmaradtak – de mire? Mi lesz magukkal?

Károly bá csöndesen sóhajtva odaszól a fiúnak.

KÁROLY BÁ: Menjünk, Árpai. Hagyd aludni szegényt. Klárrika, kicsi Klárrika...

A kislány az anyjához szalad, görcsösen átöleli a combját.

12. kép

AZ IRODÁBAN

Az iroda- és ebédlőbútorokkal szedett-vedetten berendezett nagy szobában, a felemás tányérokkal, evőeszközökkel terített asztal körül ül Klára, Piroska és Sándor, az ünnepinek szánt ebédnél. Az asszony nőiessége és bárósága teljében – de védele-

mért esdekelve ugyanakkor –, a kislány kukán és szeppenten, a férfi értetlenül, zavarodottan, főként, hogy a nő magázza.

A bableves és a maradék burka a menü a fontosnak szánt találkozón.

KLÁRA: Mondja el az asztali áldást, Sándor, kérem.

SÁNDOR: Nem nagyon szoktam...

Az asszony keresztet vet magára, és belekezd.

KLÁRA: Jöjj el, Jézus, légy vendégünk, amit adtál, áldd meg, kérünk. Egyen, Sándor. Jó étvágyat.

A férfi kelletlenül szed a tányérjára, Klára a lányának, majd magának is kiméri az ételt. De egyedül Piroska eszik, a két felnőtt inkább csak mímeli. Zörögnek a kanalak.

KLÁRA: Olyan vagyunk, akár egy család, nem igaz?

A hosszú csendben megint csak az evőeszközök csörgése hallatszik.

KLÁRA: Maguknak, Sándor, ugye, nem lehetett gyerekük?

A férfi zavarban van, felsóhajt, mintegy elhárítva a kérdést.

SÁNDOR: Klára! Klarisszima. Ezt ne!

KLÁRA: Ez itt, ez a gyerek egyedül az enyém. Nincs apja. Mintha nem is lett volna. Apa kell neki, Sándor. A birtoknak meg gazda kellene. Úr!

SÁNDOR: Vagy az úrnak asszony.

KLÁRA: Úgy is lehet. Megbeszélhető.

A férfi gunyoros, de talán csak kétségbeesésében.

SÁNDOR: Egy Zápolyával? Aki már kihalt?

Klára megdöbben, hogy a férfi sejtí a titkát, a csalást. Széthúzza mellén a blúzt, mutatja magát, szép kebleit.

KLÁRA: Kihaltam volna, Sándor?

A kislány, a feszültséget érezve, de okát nem értve, elsírja magát kitérülő anyja látványától. A két felnőtt zavartan nézi.

KLÁRA: Miért nem vigasztalja meg? Vegye az ölébe... Jó meleg. Akár egy kis állat.

A férfi dühösen, fájdalmasan feláll az asztaltól.

SÁNDOR: Klára, ezt ne! Mondtam. A kislányt ne.

KLÁRA: A kedvenc állatomat megölte Kisnagy Gábor. És maga hagyja? Oda-hagná neki az egész birtokot? Ki az úr ebben a faluban? Kisnagy Gábor?

A férfi helyesbít, de Klára a nevetségességig hajszolja magát a dühbe.

SÁNDOR: Kisnagy Gábor!

KLÁRA: Vagy Kisnagy Árpád?

SÁNDOR Árpád.

KLÁRA: Kisnagy Rozs.

SÁNDOR Rózsi.

KLÁRA: Maga szerint nem készültek ezek valamire, ötven éve már? Na, ne! Kisnagy Gabona, Árpád, Rózsi. Búzád. Kisnagy Alma, Kisnagy Szilva, Kisnagy Virág, Kisnagy Boglárka, Bogárka, Kisnagy Gereben, Kisnagy Traktor, Motor, Mozi, Kisnagy Borona. Kisnagy Ásó, Kapa, Nagyharang.

SÁNDOR: És aztán Clara Moldovan, az igazságosztó!

KLÁRA: És aztán én.

SÁNDOR: Na jó. *(Az egyik iratszekrényből okmányokat szed ki, közben beszél)* Moldovan Klárika azt hitte, megkaphatja ingyen, „a vérség jogán”. De ki kell azt érdemelni, „Szapolyai Klára”! Munkával, nyomorúsággal. Itt kell élni ahhoz, „bárónő”, itt és sokáig. Amíg belepusztulunk.

Sándor bevágja maga mögött az ajtót. Klára egy ideig kábán ül az asztalnál, széldülten saját abszurd haragjától, majd átmegy a lányához, magához öleli.

KLÁRA: Szép vagy. Nem igaz, hogy nem vagy szép. Gyönyörű vagy. Az enyém vagy. Minden a miénk, Piroska.

13. kép

AZ UDVARON

A fészer alá behordott bútorok között, egy karszékben Kisnagy Árpád ül, hátra döntve a fejét. Vérzik az orra. Klára jön, a tyúkoknak szánt étellel.

KLÁRA: Hát te?

KISNAGY ÁRPÁD: Hagyjon.

KLÁRA: Sanyi ütött meg? Az olyan.

KISNAGY ÁRPÁD: Maga is olyan. Összeadta magát „ezekkel”.

Klára a tapasztalt nő derűjével oktatja ki a legényt.

KLÁRA: Egy férfival csak, Árpád.

KISNAGY ÁRPÁD: Az se magyar volt.

KLÁRA: Anyagbeszerző volt, Árpád.

KISNAGY ÁRPÁD: S aztán mit hozott a világra?

KLÁRA: Csak egy gyereket.

KISNAGY ÁRPÁD: Magának nem lett volna szabad.

Az asszony közelebb lép, megsimogatja a fiú véres arcát.

KLÁRA: Bizony, bizony, nem vagyok szűz. Azt szeretted volna? Én is. Szűz akartam maradni, mint a bárónők a festményeken. De nem lehet. Nincs kire várni. Nincs, akinek tartogassuk magunkat. Haragszol?

KISNAGY ÁRPÁD: Engem maga többé nem lát, Klári néni. Álmában sem.

KLÁRA: Megegyeztünk. Se te engem, se én téged. Nem álmodunk egymásról.

Kisnagy Árpád tétován felkel a karszékéből, de aztán, indulásra készen kibúzza magát. Az asszony felmarkolja, odaadja neki a sok ócskaság közül kirívó modern konyhagépet.

KLÁRA: A mixert vidd haza. Ilyen az őseimnek sose volt. De még nekem sem.

KISNAGY ÁRPÁD: Ezután lesz.

KLÁRA: Köszönöm, Árpai. Vigyázz magadra.

KISNAGY ÁRPÁD: A számárért... cserébe. De ezt aztán szeresse is annyira.

KLÁRA: Féltékeny voltál – egy számárra? Jaj, kislfiám!

KISNAGY ÁRPÁD: Elástam hátul, a kertben, hogy ne zavarja többet.

A legény zsebre dugott kezekkel, kemény léptekkel halad a kapu felé. Átvág az úttesten, a szemközti tarlón megy tovább, dacosan, magányosan.

14. kép

KLÁRA SZOBÁJA

A kislány az ágyban fekszik, Klára fel-alá járkal, gyermekének – valójában magának – beszél. Időnként megérinti a tárgyakat.

KLÁRA: Mim volt nekem? Semmim! Két öreg szülőm. Két szomorú, reménytelen ember. Mindig sorban álltak: kenyérért, budipapírért, mindenért. A saját vécéjük előtt is sorba álltak már a végén. Be voltak szarva. Félték. Nézték egymást, és félték. Aztán volt egy buta férjem. Az apád. Még lopni sem tudott igazán, a raktárából. És én azt mondtam: nem! Lehet itt diktatúra, akármi, én akkor sem hagyom magam. Mindegy, hová jutok. És szinte bárónő lettem! Megérdemeltem volna, hidd el. És most már nincs is hová mennem. (Megtorpan, felsóhajt, és a számár nevét mondja öntudatlanul.) Nincs hova vigyelek. Jaj, Kiki, hogy ezt te nem érted. Kiki, Kiki, hogy milyen számár vagy.

Kintről hangok hallatszanak: Tanárnő! Klárika! Moldovanné!

15. kép

UDVAR, ALKONY

Klára az ajtója előtt, a tornácán áll. Elszánt, noha ijedt. Vele szemben, a félhomályos udvaron a már látott, ám megfogyatkozott delegáció, Benedekkel az élén. Háttuk mögött, a kapunál Kisnagy Gábor vigyorog. Az asszony hátraszól, a szoba felé.

KLÁRA: Piroskám, úgy látszik, parasztlázadás lesz. Lehet, hogy élvezni fogom.

A szónok ez alkalommal kockás papírlapról olvassa a szövegét, de alig látja, ezért néhol rögtönöz.

BENEDEK: Tisztelt egybegyűltek! Színt kell vallanunk végre. Erdély hányatott sorsára, mai tudásunk szerint, felelőssé kell tennünk a Szapolyai családot. Igaz ugyan, hogy I. János király alatt önálló fejedelemséggé lett ez az ország-rész, és fia, János Zsigmond idejében megerősödött, vallási sokféleségét is szentesítették – ámde a némettel, törökkel váltakozva kötött egyezségek miatt ugyanakkor ingataggyá vált, hol Keletnek, hol Nyugatnak csapódott. A Szapolyaiak vegyes házasságainak átkos következményeként Isten magtalanossággal verte meg ezt a családot. Ki a vérét elkeverte, jussát is elveszítette. Bizonyított tény ugyanakkor, miszerint 1517. március 14-én kihalt a Szapolyai-ház, címerét megfordították. Négyszáznyolcvan év óta bitorló bárki, aki ezt a nevet felveszi.

Egy idősebb atyafi, a szónoklatot elunva, közbevág.

ATYAFI: Ide hallgasson akkor, bárónőcske, tanárnőcske, nem tudom, kicsoda! Magának itt nincs joga semmihez. Fel kéne osztani a birtokot a szabad székely-magyar rendek között, ősi törvény szerint.

Kisnagy Gábor is közbekiált, hátulról.

KISNAGY GÁBOR: Örvendjen, ha fizetünk érte egyáltalán. Úgyhogy holnap reggelig húzza el innen a belét, a fattyával együtt.

A küldöttség a kapu felé tart; a sötétből elősompolyog Károly bá.

KÁROLY BÁ: Letettem egy lábast a küszöbre. Madártej.

Klára a tornác oszlopának dőlve hallgat, tenyérbe rejtett arccal.

KÁROLY BÁ: Tudja-e, mit kéne csinálni magának, Klárika? Fogja a mérnök urat, és menjenek. Nem idevalók maguk. Városiak.

Klára felfedi az arcát: kacag. Harsányan és keserűen. Károly bá keresztet vet magára. Böbe bába az ablakában most csendesesen szólal meg.

BÖBE BÁBA: Vagy igazság lesz, vagy semmi.

16. kép

KLÁRA SZOBÁJA, ÉJSZAKA

Klára az ágyban fekszik, ruhástól, álmatlanul. Jobbján a lánya, balján a kislalta. Hol ezt, hol azt simogatja.

17. kép

UDVAR, REGGEL

Klára, egyik kezében a tyúkoknak szánt étellel, a másikban a kislaltával kilép szobájából.

A napsugaras udvaron tucatnyi férfi, asszony ógyeleg, nézelődik. Szedett-vedett társaság: a külföldiek, akiknek kocsija, többnyire német és osztrák rendszámmal az út mellett áll, természetyszerűen elegánsak; a hazaiak mesterkéltén kiöltözöttek. Öregcskéék. Egymást sem ismerik, ezért sorra bemutatkoznak. Párbeszédek szimultán zajlanak, átfedik egymást.

Egy púderos arcú férfi (Géza) nagydarab alakhoz lép (József).

GÉZA: Szabó Géza, Szapolyai. Frankfurtból.

JÓZSEF: Szerémi Zápolya József. Passau. *(Címeres névjegyet mutatja)* Látod, a korona is rajta van ám.

GÉZA: Vigyázz, eggyel több az ága. *(Egy apró, szikár férfihoz fordul. Ez Péter)* Isten hozott, rokon.

PÉTER: Én csak innen, Sepsiszentgyörgyről.

József kedvetlenül nézelődik.

JÓZSEF: Ezt is megértük végre. Az anyjukat!

Odább két hölgy társalog: Helga és Irma. Utóbbi fején kalap.

HELGA: Ti a váradi Zápolyák vagytok vagy a vásárhelyiek?

IRMA: Ceglédiek, nagysága, ceglédiek.

HELGA: Ó! Na, mindegy. Van itt lécfalvi is.

Egy harmadik úr, Zsigmond, fényképez.

ZSIGMOND: Hát ez az. Az ősi fészek.

GÉZA: De hol a kishúgunk? *(Megszólítja a tanácstalanul bámuló Klárikát)* Elnézést, aranyom, a bárónőt keressük.

KLÁRA: Megtalálták.

A társaság döbbenet elnémul. Klára tudja már: mindannyian szélhámósok vagy legalábbis álmodozók, mint ő maga.

KLÁRA: Mit kívánnak a kedves rokonok? A derék Zápolyák. Minő jeles alkalmából?

Géza észbe kap.

GÉZA: Mindenekelőtt szeretnénk a tágabb család nevében köszönetet mondani, hogy megtartottad a közös birtokot.

KLÁRA: És még?

ZSIGMOND: Bennünket a történelem, ugyebár, szétszórt a világban. Néhányan most látják első ízben a közös forrást, a tősgyökeret. Készíthetek egy felvételt?

A társaság gyorsan felsorakozik a tornác előtt, Klára azonban ócska farmerével, baltájával, műanyag táljával kilóg, ki is bátrál közülük. A látogatók, fényképezésre készen, mereven állnak, de azért meg-megszólalnak.

JÓZSEF: Sok erre a fa. Gatter kellene ide. Fűrészüzem.

GÉZA: Ki ad erre hitelt?

PÉTER: A földre még a románok is adnak.

A fénykép elkészült, és a társaság hirtelenében nem tud mihez kezdeni.

HELGA: Akkor megnéznénk a szobákat is...

Indulna befelé, de Klára elállja az útját.

KLÁRA: Nem. Az az otthonom.

IRMA: Kislányom, nekünk éppen annyi jogunk van...

KLÁRA: Mint nekem. Tele szélhámosokkal a világ, kedves rokonok. *(Felzúdulás)* De álmodni, azt lehet. De itt kellett volna kibírni, Zápolyák! Maguk viszont fogták magukat, és kihaltak.

PÉTER: Lehet ezt másképp is elintézni. Törvényesen. Most már szabadság van...

JÓZSEF: Ami jár, az jár.

IRMA: Egy kis emléket legalább...

A fészker alól, az egyik komódról elvesz egy csorba tányért.

HELGA: Na né, a ceglédi ág!

Ő is felmarkol egy aprócska vázát. Mindenki a fészker felé húzódik, hogy hozzájuthasson valamibe.

KLÁRA Tessék csak, tessék, kedves rokonok. De a mixer marad. Az tényleg az enyém. A mixer és a szamár az enyém.

18. kép

UDVAR

A társaság a holmikat zabrálja – lehetőleg a címer-díszítésűeket –, amikor bekanyarodik az udvarra a végrehajtók gépkocsija. Három férfi ül benne, mindegyikük keskeny karimájú, pepita kalappal a fején. A vezető mellől kiszáll egy vékony, idősebb ember, műbőr irattartóval a kezében. A hátsó ülésen pálinkát hörpent közben a társa.

VÉGREHAJTÓ: Ki itt a Moldovan Klára?

KLÁRA: Magának mi kéne?

VÉGREHAJTÓ: Magácska itt a tulajdonos? Nem másért, de közölnöm kell, hogy elmaradt az átíratási illetékkal, egy év adóval... Ide van írva. Klárrika, erre rámege az egész... Mindenesetre, egyelőre zár alá vesszük.

A társaság ezek hallatán máris búzódik kifelé, a gépkocsikhoz.

KLÁRA: Hogy most nem tud erre jönni a medvém! *(A bámuló végrehajtónak meg is magyarázza a kiszólását)* A címerállatom. Én magyar nemes vagyok. Medve a címerállatom.

VÉGREHAJTÓ: De azt tudja meg, hogy zárolva van a birtok. Semmi innen el nem mozdítható.

19. kép

UDVAR

Sándor érkezik, gyalogosan. Hátán degesz hátizsák, kezében puska. Megszólítja az ismerős végrehajtót.

SÁNDOR: Mi a hiba, Jani tata?

VÉGREHAJTÓ: Tudja azt maga, mérnök úr. Én mindenesetre zár alá vettem.

SÁNDOR: Törölve! Hagyja békén a bárónét. Én majd elintézem.

VÉGREHAJTÓ: Maga tudja...

A gépkocsi végrehajtóstól elhajt, a rokonok nyomában. Sándor védtelenül, tanácstalanul áll az udvaron a csomagjával.

SÁNDOR: Ennyim van...

KLÁRA: És akkor én?...

SÁNDOR: És még a zoknim is kilyukadt.

KLÁRA: Meg még a felesége is elhagyta, ugye?

A férfi kérdően nézi az asszonyt, elbizonytalanodik.

SÁNDOR: Lehet, hogy hiába jöttem. Nem szoktam én mindenkit olyan könnyen odahagyni. Megütöm legalább, hogy emlékezzen rám.

KLÁRA: Hát akkor... legalább tudni fogom, mikor lesz vége.

20. kép

KLÁRA SZOBÁJA

Klára és Sándor egymással szemben ül a konyhaasztal két oldalán. A férfi előtt met-szett kristálypohár, pálinkával; azt nézi, majd forgatja az ujjai között; az asszony csak magára gondol. A kislány az ágyról figyeli őket, már csak ezért is feszélyezettek.

SÁNDOR: Az anyját! Olyan szép ez a pohár, nem is merem kiinni egyhajtásra.

KLÁRA: Mindenkinek kéne valami. Mindenki vinne.

SÁNDOR: Hinnéd-e, hogy az én szüleimnek is volt ilyen? Vagy a nagyszüleimnek.

KLÁRA: Ragadmány. Ugye, így mondták régen: ragadmány? Ki-ki fogja, viszi.

SÁNDOR: Elverem én ezeket innen. Estére végzek. Te csak készítsd ki a mosdóvizet. Mosdasd meg a leánykát is, ezt itt. Nem nagyon bírom a szagát.

KLÁRA: Pedig a tied.

SÁNDOR A túlsó szobában ágyazz neki.

Sándor, aki eddig a valóban lyukas zokniját nézte többnyire, visszaveszi a csizmáját. Hátizsákja tartalmát kirázza az ágyra, a kislány mellé: fehérnemű, mosdószer, két töltényes doboz és egy irattartó van benne. Az irattartót magához veszi. Tétovázik egy kicsit, majd a puskát is a vállára akasztja.

KLÁRA: Itthon vagy kilencre?

SÁNDOR: Kilenc-fél tízre itthon vagyok.

21. kép

KISNAGY GÁBOR REZIDENCIÁJA

Kisnagy Gábor rezidenciája a falusi moziterem fele. Megmaradt a vetítővászon, és attól kellő távolságra néhány széksor. A fal mellett ugyanakkor csiricsaré bútorok állnak. Köztük degeszre tömött zsákok, ládák. A sarokban baldachinos ágy. Egy kerék ebédlőasztal a Vészkijárat felirat alatt. Annál ül a házigazda, pizsamában, és Sándor. Előttük félig ürített poharak, és keresztben a vadászfegyver. Kisnagy vigyorogva mutatja be lakhelyét.

KISNAGY: Mit szólsz? A háború előtt az apámé volt a mozi. Most visszaszereztem. Az anyjukat, mi?

SÁNDOR: Az anyjukat.

KISNAGY GÁBOR: Neked viszont bűdös volt ide jönni mostanig.

SÁNDOR: S az asszony? Rózi?

KISNAGY GÁBOR: Övé az előcsarnok. Van ott neki frizsider, televízió. Menj hozzá, ha mersz. De kérni fogja a mozijegyet! *(Homloka előtt legyezve jelzi: az asszony süsü.)*

SÁNDOR: Ne akarj meghatni. Hallottad, miért jöttem.

KISNAGY GÁBOR: Álmos vagyok egy kicsit. Az éjjel megjártam a várost, vittem bort a feleseknek. Ott volt a feleséged is.

SÁNDOR: Hallottad: enyém az egész.

KISNAGY GÁBOR: A bárónőci is?

SÁNDOR: Minden. Itt vannak az iratok.

Az asztalon valóban ott vannak az iratok, Sándor most rápaskol a dossziéra.

KISNAGY GÁBOR: Nem hiába jártál te oda. Én meg azt hittem, szagra mentél, beleestél a nőbe. *(Felkacag)* Iratok! S éppen a feleséged intézte, mi? Nem mondom!... Nem hiába raktad be a megyéhez. De hogy egyik nő a másik elől... S mind neked! Minket, régieket meg le se szarsz.

SÁNDOR: Mostantól itt rend lesz. Te nem zavarod a bárónőt, én nem zavarlak téged. Megférünk mi itten ketten, Gabona!

KISNAGY GÁBOR: Mert ha nem?

SÁNDOR: Mert ha nem: akkor nem. Te előveszed a te papírjaidat, én előveszem az én papírjaimat. Te lefizeted az én bírómat, én lefizetem a te bíródat. És akkor ezekkel a szerencsétlenekkel mi lesz?

KISNAGY GÁBOR: Most már neked is lesz miből...

SÁNDOR: Kell hozzá egy kis előleg.

KISNAGY GÁBOR: Tőlem?

SÁNDOR: Velem kezdted, de nélkülem semmire se mész. Tudod, hogy mit tudok. Békkéséget akarok.

Kisnagy Gábor egy ideig emésztli a hallottakat.

KISNAGY GÁBOR: Rég csinálod?

SÁNDOR: Lassan.

KISNAGY GÁBOR: Hagytad, hogy élvezze ki a bárónőséget a Klárika. Játssza csak a földbirtokost. Te aztán segítesz neki, amikor bajba kerül. Megvéded tőlem, a falutól, de még saját magától is. A szamarától. Te vagy a hős! Még puskád is van. Még ide is hoztad...

SÁNDOR: Van melléje még százhusz hektárom, házam, asszonyom. Te mi mást akarsz? Csakis az egészet! Férfi vagy, nem?

*Kisnagy Árpád egy ideje a mozigépház vetítőnyílásán át figyelte már a két alku-
dozó férfit. Most elindít egy filmet, a vetítővásznon megjelenik egy medve. Meg-
vadultan bömböl, vicsorog, közeledik.*

2. kép

UDVAR, ALKONY

Klára és lánya rémülten guggol a tornác párkánya mögött, és bátra, a kert felé néz. Mozgás hallatszik arról, reccsenés, mintha erős mancsok tépnék a földet, a gyökereket. Klára nyugtatja a gyerekeit.

KLÁRA: Semmi. Semmi baj, kicsikém. Ide nem jöhet be. Nem hívom, pedig szeretem.

A kislány rémületében először szólal meg magyarul.

PIROSKA: Jaj, édesanyám!

Klára meghatottan, szeretve szorosabban öleli.

KLÁRA: Jól van, jól. Csak azt ne mondd ki, hogy félsz. Azt soha ne tanuld meg. Sándor jön, puskával a vállán.

SÁNDOR: Csillagot néztek, emberek?

KLÁRA: Ássa kifelé a szamarat. Vért szagolt. Megvadul tőle.

Böbe bába, aki most is résen van az ablakában, őszinte kétségbeeséssel szólítja a férfit.

BÖBE BÁBA: Itt a vérmedve, mérnök úr. Ez megmocskol minket, egy szálíg.

Sándor szótlánul indul a dombra, menet közben veszi kézbe a fegyvert.

Klára némán öleli gyermekét.

23. kép

A KERTBEN, ALKONYBAN

A medve a talajt szagatja a szamárdög felett, feketéllik körülötte a nedves föld. Az állat tulajdonképpen szelíd, beetették, helyhez szoktatták az egykori főnöki vadászatok előtt; amikor tehát megérzi az ember jelenlétét, barátságosan közeledik hozzá. Sándornak azonban most, miután megszerezte, amit akart, „hősi gesztusra” van kedve és szüksége, hiszen Klárának is imponálni szeretne. Ingerelni kezdi hát a medvét, lábával dobant és kiáltozik, hogy az udvaron is hallják.

SÁNDOR: Gyere, ha mersz! Vége annak a világnak. Jöhetsz te rám; ismerlek én... De most véged.

A medve továbbra is szófogadóan közeledik a vadászhoz. Az pedig rálő. Az állat sebzetten megtorpan, majd elbődül. A fájdalomtól valóban megvadul és támad – a filmen látottnál valóságosabban. Sándor az igazi veszélyben sem veszi el a fejét. De most már magának beszél, őszintén és halkan.

SÁNDOR: Kellesz nekem. Én vagyok itt most a gazdád. Én ítélek.

Másodszor is rálő a medvére. Az állat összerogy. Sándor óvatosan közelít, s most hogy ártalmatlan már, szinte gyöngéden beszél hozzá.

SÁNDOR: Kié voltál te? A hatalmasoké? A Kalárisé? Mindegy már. Most már az enyém vagy. *(Kiált)* Jöhettek! Ez már nem zavar többé.

Klára jön is, lányát kézen fogva. Szomorú, amiért odaveszett az állata.

KLÁRA: Az enyém volt ez, Sándor.

SÁNDOR: Ennyi volt. Majd találunk másikat. A címerünkre.

Letör egy leveles ágat a szilvafáról, a medve vérébe mártja, és rászól a szeppenten álló kislányra.

SÁNDOR: Ide állj, Piroska! Úgy. Feküdj szépen az állatra. Felavatlak. Nálunk így szokás befogadni az új vadászt. Megverlek egy kicsit: vérrel. Igazi vér, ne félj.

Megcsapkodja az állat esti harmattól nedves bundájára hasalt kislányt. Időközben odajött Károly bá, Böbe bába, Kisnagy Árpád és két másik falusi ember. Sándor vidáman rájuk kiált.

SÁNDOR: Mit bámulnak? Menjenek, adjanak enni az állatoknak.

Mindannyian némán állnak a szürkületben; Klára is. Egyedül Sándor mosolyog.

Megjegyzés: *Mamá Klára c. forgatókönyvemből Ennyiből ennyi (sic!) címmel egész estés játékfilm készült. Nem sok közöm van hozzá. Dolgozatomat a Duna Tv tévéfilm-pályázatára írtam, ám tudomon kívül nem ott, nem úgy, nem azt forgatták le. Mentségemre adom közre. (Cs. L.)*